

Накърняване на човешки права и основни свободи чрез дискриминационни разпоредби в българското законодателство спрямо членове на масонски ложи.

Анализ на някои средства за защита на накърнените права на дискриминираните и преодоляване на дискриминацията.

Н. Т., П. С., К.А., Д. Д., Г. Г.

Л.: "Братство" п.н.32, О.: София

Да избягаме от стигмата

Свободното зидарство трябва да избяга от стигмата, от синдрома на *тайно общество*. Ние сме една от най-старите братски организации, не религиозна, не политическа и не конспиративна, общество на свободни мъже, които държат на моралните и духовни ценности, пример за модерното гражданско общество. Място, където свободно се дискутират всякакви теми без страх от цензура и санкция. И за това, нека най-напред си припомним,

СТАРИТЕ ПРАВИЛА /OLD CHARGES/

„II. КЪМ ДЪРЖАВНИТЕ ВЛАСТИ, ВЪРХОВНИ И ВТОРОСТЕПЕННИ Масонът е мирен поданик на гражданското управление, където и да живее или работи и никога не трябва да се замесва в заговори или конспирации срещу мира и благосъстоянието на нацията, нито пък да се държи непокорно към по-нискостоящи органи на властта. Той трябва с готовност да се подчинява на всяка законна власт; да издига на преден план при всеки случай интересите на обществото и ревностно да допринася за просперитета на неговата собствена страна. Масонството винаги е процъфтявало в мирни времена и винаги е страдало от войни, кръвопролития и безредици; така че крале и принцове във всички времена са били много благосклонни да подкрепят Занаятчиите - Зидари с тяхната миролюбивост и лоялност, с които те практически отговарят на дребнавите заяждания на противниците си и поддържат честта на братството. Занаятчиите са задължени чрез странни обвързвания да подкрепят мира, да изграждат хармония и да живеят в съгласие и братска любов.“

Но какво всъщност представлява „Масонската тайна“? Нещо много просто и по-скоро приказно... Става дума, за древната тайна на занаята, става дума за неща, от светът на езотериката... или **нищо общо** с „държавната тайна“, или някакви завери срещу

реда и законите на държавата, която обитаваме! Въпрос на интелект на обществото да разбере неуместността на стигмата „тайно общество“, за масоните в 21 век, където и да се те.

СКЪПИ БРАТЯ,

Великата ложа на старите свободни и приети зидари в България (ВЛССПЗБ) и голяма част от ложите в състава ѝ са регистрирани като сдружения с нестопанска цел по Закона за юридическите лица с нестопанска цел (ЗЮЛНЦ). Всеки един Брат, по свободна воля и желание може да се „разкрие“ като масон, просто след като е регистриран по Закон, той не е скрит. Масонската „Скритост“ е символ, а не бягство от Закона. Учредителният Акт на ВЛССПЗБ и последващите промени са достъпни в съответния граждански съд по регистрация.

Голяма част от Конституциите на Великите ложи по света са достъпни за всички в онлайн пространството, движението реално и практически е вече далеч от стигмата тайно общество. Основно изискване за членовете на всяка ложа е уважаването и спазването на закона на страната.

Образът на тайна организация е една останка в общественото съзнание от времената, когато информацията е била по-трудно достъпна, от времена, в които политически режими и религиозни фанатици са ползвали братството за плашило с цел прикриване на своите недъзи, от времена, в които са се създавали закони, забраняващи движението. Стигаме до днешния ден, в който страните, в които е забранено масонството се броят на пръсти: Пакистан, Северна Корея и др.

Пътят за промяната на обществената представа в не малка степен минава през нашите инициативи и ясна позиция.

През последните години в няколко държави по света се подеха кампании в насока отваряне на масонството към обществото, популяризиране на инициативи свързани със свободното зидарство и изчистване на негативния образ.

На Острова, Обединената Велика Ложа на Англия през 2018 г. излиза поредица от материали под надслов "Enough is enough". В тях се излага позицията на Братството относно „незаслужената стигматизация“ на движението и се поставя началото на една по отворена комуникация с всеки човек, който се интересува от масонството. Организираната серия от инициативи за популяризиране на свободното зидарство, в различни градове в Англия се провеждат дискуссионни събрания по темата отворени за всеки.

В Австралия наскоро се организира кампания за популяризиране на братството сред младото поколение, ползват се социалните мрежи, създават се каузи близки до дигиталното поколение. За много млади мъже там в непрекъснато променящия се свят масонството става пристан на стабилност и традиции.

От години предимно в страните от западния свят (САЩ, Франция, Англия и др.) ложите организират дни на отворените врати, в които не само братя, а и всеки един

човек, който се интересува може да се докосне до богатата история на свободното зидарство. Едни от най-посещаваните музеи в редица европейски и щатски градове са масонските музеи.

Посоката на развитие на братство в тези държави трябва да ни стимулира да покажем какво всъщност сме ние, че в основата на свободното зидарство не са никакви тайни конспирации и бизнес схеми, а четири прости принципа, които ни водят:

- Братска любов – всеки истински масон проявява уважение и търпимост към мнението на другия и се отнася с добронамереност и разбиране към себеподобните си;
- Спомоществувателност – масоните се приучават да проявяват милосърдие и благотворителност за нуждите не само на своите, но и на обществото като цяло, чрез лично участие и дарения;
- Истина – масоните се стремят към истината, изискваща прилагането на високи морални норми с оглед постигането им в земния им път;
- Зидарската Миролюбивост и Лоялност.

Най-голямото богатство на братството е, че мечтаното от всички равенство, съществува при нас. Тук го няма деленето на раса, религия, произход или положение, ние трябва да сме примера за всяко развито гражданско общество, ние сме обработващия се всеки ден камък, който гордо трябва да стои в устоите (основата) на обществото.

По примера на ложите от световната братска верига ние трябва да покажем истинското лице на масонското движение. Без да претендираме за изчерпателност, просто като идеи за размисъл, тук ще изброим част от дейностите и мерките, които може да предприемем в тази насока:

Благотворителни и добротворчески инициативи с по-широко популяризиране. От години световното братство реално е една от най-големите благотворителни организации, българските масони също дават своя сериозен принос в това дело. В днешния дигитален свят, в който всичко е на показ, има нужда каузите, в които участваме, каузите, които популяризираме да бъдат с по-широк обществен отзвук.

Добротворчеството също дава сериозни възможности, с които може да допринесем с добро дело за развитието и помощта на обществото и на отделни индивиди в него. Програма по менторство и подпомагане обучението на талантиливи младежи в неравностойно положение ще даде шанс на много млади, които нямат възможност за развитие.

Говорейки за младите, създаването на младежки организации подобни на щатската DeMolay International, мексиканската A.J.E.F за мъже на възраст между 18 и 25 години под шапката на Великата ложа, ще подпомогне новото поколение в изграждане на стабилни морални ценности, на развитие на лидерски способности, на генериране на нови идеи за развитие на обществото и масонството в частност.

Като организация, в чиято членска маса има хора във всяка една професия и поприще на живота, хора еталон за професионализъм и отдаденост към общественото благо, може да се организират семинари на различни тематки във

всяка сфера на живота, семинари на масонска тематика с панел за въпроси и отговори, време, в което всеки може да разбере какво представлява масонството от първа ръка.

Именно липсата на достатъчно информация за масонството и изкуственото създаване на стигмата за „тайното общество“ е една от причините да се „употребява“ темата, когато има нужда. Нещо повече, приемат се и прилагат законови дискриминационни мерки, които ограничават основни човешки права и свободи, внушавайки борба с мними зависимости. И това се случва без обективен анализ дали има основание за подобни мерки на база на реални факти и доказателства.

Исторически, този проблем не е само български. Подобни дискриминационни мерки са били приемани и прилагани в европейски държави като Италия и Великобритания. За щастие нашите братя там са водило успешна борба срещу подобни мерки, включително и пред Европейския съд по правата на човека. Това ни дава надежда, че можем да работим за преодоляване на тази несправедливост.

Проблемът

С Държавен вестник бр. 62 от 09.08.2016 г. беше приет нов член 195а в Закона за съдебната власт (ЗСВ), в сила от датата на обнародването му – 09.08.2016 г. С него се въведе правилото, че „Всеки съдия, прокурор и следовател, членовете на Висшия съдебен съвет, главният инспектор и инспекторите от Инспектората към Висшия съдебен съвет в едномесечен срок от встъпване в длъжност подават пред съответната колегия на Висшия съдебен съвет **декларация за всички свои дейности и членства в организации, включително тайни и /или неформални организации и общества, юридически лица с нестопанска цел и в граждански дружества или обединения по образец, утвърден от Висшия съдебен съвет.** При промяна се подава декларация за коригиране на декларираните обстоятелства в едномесечен срок от настъпването на промяната”.

Предвиди се създаването на централен публичен регистър на тези декларации, воден от колегиите на Висшия съдебен съвет.

Систематичното място на тази норма е в Глава Девета на Закона за съдебната власт, озаглавена „Статут на съдиите, прокурорите и следователите“ и по-специално в Раздел III „Несъвместимост“.

Разделът „Несъвместимост“ се състои от три члена, както следва:

- 1) чл. 195, който урежда невъзможността за съдия, прокурор и следовател докато заема длъжността си да бъде едновременно с това народен представител, кмет или общински съветник, да заема длъжност в държавни и общински органи или в институции на Европейския съюз, да упражнява търговска дейност или да е съдружник, управител или да участва в надзорни, управителни съвети или съвети на директорите или в контролни органи на търговски дружества, кооперации или **юридически лица с нестопанска цел, които осъществяват стопанска дейност**, с изключение на тези на професионалните сдружения на съдии, прокурори и следователи или на други юристи, и други.

- 2) чл. 195а, цитиран по-горе и
- 3) чл. 195б, също нов, в сила от 09.08.2016 г., според който **когато констатира несъвместимост, Комисията по професионална етика изготвя мотивирано заключение, което се изпраща на съответната колегия на Висшия съдебен съвет.**

След приемането на горните норми членството в различни организации, включително тайни и/или неформални организации и общества става предмет и на други закони.

По-специално то става част от Въпросника за нуждите на проучването на лицата за достъп до информация, класифицирана като държавна тайна, представляващ Приложение № 2 към чл. 47 и 48 от Закона за защита на класифицираната информация (ЗЗКИ). Там в част XXVIII се иска информация за наименованието на организацията, точен адрес, заемана длъжност и период на принадлежност. Това изискване е въведено с изменението на закона, ДВ, бр. 71 от 13.09.2016 г., докато преди това текстът на същия въпрос е бил просто „Член на кои организации сте?“

Спазването на изискванията на Закона за защита на класифицираната информация в съдилищата се извършва от служителя по сигурността на информацията, който съгласно чл. 9, т. 5 от Правилника за администрацията в районните, окръжните, административните, военните и апелативните съдилища (в сила от 13.6.2017 г.) извършва обикновено проучване по чл. 47 ЗЗКИ.

Приетите нови членове 195а и 195б на Закона за съдебната власт създават задължението за съдиите, прокурорите и следователите да декларират всички свои дейности и членства в различни организации и задължението за колегиите на Висшия съдебен съвет да поддържат публичен регистър на тези декларации.

Проследяването на дебатите на народните представители при приемането им дава яснота как биха се тълкували тези норми в случай на нужда от тълкуването им.

От Стенограмата на Двеста двадесет и четвъртото пленарно заседание на Народното събрание, проведено на 27 юли 2016 г. се установява, че мотивите на вносителите на предложението за приемането на новите членове 195а и 195б ЗСВ и мотивите на народните представители да подкрепят създаването на новите норми **са насочени към ограничаване на членовете на масонските организации да упражняват професиите на съдия, прокурор или следовател.**

Дискриминационните разпоредби на чл. 195а и чл. 195б ЗСВ. Инструменти и процедури за защита на правата, накърнени от цитираните разпоредби:

Със становище от 25.05.2019 г. (по-долу за краткост „становището“), деветчленен състав на Комисията за защита от дискриминация (КЗД) с председател доц. д-р Ана Джумалиева се произнесе, че „...разпоредбите на чл. 195а, ал. 1 и ал. 2 от ЗСВ представляват форма на дискриминация и противоречат както на чл. 6, ал. 2 от КРБ, така и на чл. 14 във връзка с чл. 8, чл. 9 и чл. 11 от ЕКЗПЧОС.“

Въпреки правилността на мотивите на цитираното становище, някои от които ще маркираме по-долу и отправената до Министерски съвет на Република България

препоръка да изготви и внесе законопроект за изменение и допълнение на ЗСВ, чрез който да бъде преодоляно съществуващото неравенство, така възприетото становище не е от естеството да защити правата на братята, които попадат под ударите на горепосочените дискриминационни разпоредби.

В правния мир дискриминационните разпоредби на нормативните актове се прилагат до момента, до който не бъдат изменени от Парламента на Република България или отменени по съдебен ред от национален или международен съд. Това по същество означава, че макар да са прогласени за дискриминационни от компетентния за това орган, тези разпоредби ще задължават всеки свободен зидар, заемащ съответната държавна длъжност да декларира принадлежността си към братството. Това неминуемо ще доведе осветилият се брат до риска да понесе дискриминационното отношение най-малко на онези свои колеги и/или ръководители, които са се поддали на насажданото в обществото очерняне и дори сатанизирание на масонството, а доколкото предвидения в закона регистър е публичен - и на всеки извън съдебната система.

Макар правното значение на становището да не е от естеството да разреши пряко горепосочените проблеми, в мотивите си същото съдържа част от основанията, които разкриват дискриминационния характер на чл. 195а, ал. 1 и 2 ЗСВ:

- Задължение за правовата държава е да предвиди такива средства за защита на индивида, които да го защитават от посегателства, включително и гаранции за ненамеса на публичната власт върху неговата лична правна сфера. Магистратите не правят изключение от това правило, поради своето обществено положение.
- Правото на свобода на съвестта, мисълта и религията, е прогласено като абсолютно (субектът може да го реализира самостоятелно, а всички останали субекти следва да не възпрепятстват неговото осъществяване), основно (съдържа в себе си естествени права – такива, които произтичат от биосоциалната същност на индивида) и лично (гарантиращо неприкосновеността на личността и осигуряващо автономията на индивида от държавната власт) право с Конституцията на Република България (КРБ).
- Макар масонството да не представлява религиозна общност или вероизповедание, становището определя като общоизвестен факта, че основно изискване за членство в масонска ложа е наличието на монотеистични възгледи. **Това по съществото си означава, че ако един магистрат бъде задължен да декларира принадлежността си към масонството, то той на практика бива задължен да декларира монотеистичните си възгледи, а чл. 38 от КРБ предвижда, че никой не може да бъде задължаван или принуждаван да дава сведения за свои или чужди убеждения.** Посочено е, че освен, че такава практика противоречи на цитирания чл. 38 от КРБ, тя накърнява също свободата на мисълта, съвестта и религията, предвидена в КРБ и в чл. 9 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи (ЕКЗПЧОС, Конвенцията).
- Цитирано е решение на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) (Grizelak v. Poland), което обосновава практиката на съда, че в случаите, в които дадена държава директно или индиректно въвежда задължение за обявяване на верски убеждения тя на практика допуска нарушение по чл. 9

от ЕКЗПЧОС. Подчертано е, че в настоящия случай стигматизацията на дискриминираните лица би била не само в рамките на съдебната система, но и извън нея, поради наличието на законовопредвиден публичен регистър.

- Подчертано е, че чл. 195а и чл. 195б ЗСВ на практика ограничават свободата на сдружаване, залегнала в чл. 11 от ЕКЗПЧОС и в чл. 44 от КРБ като се обръща внимание, че терминът „сдружаване“ по смисъла на Конвенцията не се ограничава само в тесния смисъл на понятието, а обхваща всякакъв тип организации на групи хора с цел развиване на обща дейност. В КРБ и Конвенцията изрично са изброени случаите, в които може да се стигне до частично ограничаване на тази свобода, но е подчертано, че масонските организации не попадат и не могат да попадат в ограниченията на подобни критерии, най-малко защото притежават регистрация в Търговския регистър и регистъра на ЮЛНЦ, което гарантира, че са преминали проверка от съответното длъжностно лице, която доказва, че дейността им **не е** насочена срещу суверенитета, териториалната цялост на страната и единството на нацията, към разпалване на расова, национална, етническа или религиозна вражда, към нарушаване на правата и свободите на гражданите, както и че тези организации не са създали и не целят да създадат тайни или военизирани структури и не целят да постигнат целите си чрез насилие.
- Посочени са множество мерки и процедури, които към днешна дата са предвидени в съответните закони, **които в достатъчна степен гарантират независимостта на съдебната система като цяло и на всеки магистрат в частност, без да накърняват несъразмерно неговите човешки и конституционни права.** Очевидна е несъразмерността на намесата в личната свобода на индивида чрез една правна норма, която е до толкова абстрактна, че би могла да включи задължение за деклариране на всички дейности и членства във всякакъв вид сдружения, например една група в социалните мрежи, спрямо привидно преследваната с тази норма „легитимна“ цел.

По-долу ще бъдат разгледани някои от възможните процедури и механизми, които биха могли да доведат пряко до отпадането на задълженията за магистрата-масон, предвидени в дискриминационните разпоредби. Настоящото изложение не претендира за пълна изчерпателност, но цели да привлече вниманието на цялата братска верига върху общата работа по идентифициране и прилагане на всички възможни решения на проблема и възможността да се избере най-ефективното от тях.

1) Отказ от деклариране или недеклаиране на обстоятелства на основание издаденото становище от КЗД

При тази хипотеза даден кандидат-масон би могъл да откаже деклариране на посочените обстоятелства на база издаденото становище от КЗД. Считаме, че този вариант би могъл да има единствено негативен ефект, тъй като излага на риск от отстраняване от длъжност на лицето поради несъвместимост и неизпълнение на задължението по чл. 159а ЗСВ.

От правно-техническа гледна точка, издаденото становище на КЗД не отменя дискутираните нормативни разпоредби. Нещо повече, основен принцип на правовата държава е, че нормативните актове се прилагат до момента, до който не бъдат изменени от Парламента на Република България или отменени по съдебен ред от национален или международен съд.

Макар подобно поведение да поставя всеки магистрат в риск да понесе последствията, предвидени в закона, в случай че някой от братята прецени да защити човешките си и конституционни права като не се съобрази с дискриминационните разпоредби, то следва да се спомене, че на негово разположение са както исковете по чл. 71, ал. 1 ЗЗДискр., разгледани по-долу, така и възможността да обжалва евентуални индивидуални административни актове, които са постановени в негов ущърб вследствие на дискриминационните разпоредби. В производствата пред съответния административен съд също могат да се отправят искания за обявяване на разпоредбите за противоконституционни, като този път органът, който ще следва да сезира КС ще бъде ВАС.

2) Обявяване на посочените разпоредби за противоконституционни от Конституционния съд на Република България

Когато държавната власт използва правомощията си, за да навлезе в личното пространство на индивида прекомерно много, макар и чрез нормотворчество, противоречащо на Конституцията, естествен възпиращ механизъм се явява правомощието на Конституционния съд да се произнесе по искане за прогласяване на съответната законова разпоредба за противоконституционна.

Съгласно чл. 149, ал. 1, т. 2 от КРБ *„Конституционният съд се произнася по искане за установяване на противоконституционност на законите и на другите актове на Народното събрание, както и на актовете на президента“*.

Макар посоченото производство пред Конституционния съд да представлява естествен защитен механизъм за накърнените чрез закон конституционни права на субектите на правото, то за последните не е предвидена пряка възможност да инициират такова производство - чл. 150 от КРБ:

„(1) Конституционният съд действа по инициатива най-малко на една пета от народните представители, президента, Министерския съвет, Върховния касационен съд, Върховния административен съд и главния прокурор. Спорове за компетентност по т. 3 на ал. 1 от предходния член могат да се повдигат и от общинските съвети.

(2) Когато установят несъответствие между закона и Конституцията, Върховният касационен съд или Върховният административен съд спират производството по делото и внасят въпроса в Конституционния съд

(3) (Нова - ДВ, бр. 27 от 2006 г.) Омбудсманът може да сезира Конституционния съд с искане за установяване на противоконституционност на закон, с който се нарушават права и свободи на гражданите.

(4) (Нова - ДВ, бр. 100 от 2015 г.) Висшият адвокатски съвет може да сезира Конституционния съд с искане за установяване на противоконституционност на закон, с който се нарушават права и свободи на гражданите.“

Доколкото за дискриминираните от разпоредбите на чл. 195а от ЗСВ не е налице пряка възможност да сезират Конституционния съд, то на първо място следва да бъдат разгледани възможностите до такова сезиране да се стигне по предвидения в чл. 150, ал. 1 от КРБ ред, а именно:

2.1. Подаване на сигнал до лицата, които имат право да сезират Конституционния съд с искане за установяване на противоконституционност на закон, с който се нарушават права и свободи на гражданите:

Съгласно чл. 150, ал. 3 и 4 от КРБ такова право е предвидено за Омбудсмана на Република България, а съгласно ал. 4 на същия член - за Висшия адвокатски съвет. Доколкото становището, анализирано по-горе, дава достатъчно данни за наличие на непряка дискриминация на български граждани и солидни правни аргументи, обосноваващи прякото противоречие на чл. 195а ЗСВ с конституционни текстове, то Омбудсманът и Висшият адвокатски съвет следва да се възползват от конституционно предвидените за тях правомощия за сезиране на КС.

Предимство на подобни сигнали би бил фактът, че техните адресати могат непосредствено да сезират КС, без да са необходими допълнителни производства, които биха забавили поставянето на въпроса пред КС. Съществен недостатък е липсата на защитен механизъм за жалбоподателя в случай на необоснован отказ на адресатите на жалбата да упражнят конституционно предвидените си правомощия да сезират КС.

2.2 Уведомяване на Върховния касационен съд (ВКС) и/или Върховния административен съд (ВАС) с преценка за противоконституционност на чл. 195а ЗСВ (по реда на чл. 15 ЗСВ);

Правото да бъдат уведомени ВКС, съответно ВАС с такава преценка отново не е предвидено в полза на субекта, чийто интерес е накърнен от противоконституционната норма.

Съгласно чл. 15 ЗСВ *„Когато прецени, че закон противоречи на Конституцията на Република България, съдът уведомява Върховния касационен съд или Върховния административен съд, а прокурорите и следователите - главния прокурор“*.

Очевидно, за да се реализира подобна хипотеза следва да е налице висящо съдебно производство, в рамките на което страна в същото, да се позове на прякото прилагане на съответната конституционна норма и противоречието и с чл. 195а ЗСВ. Следват някои примерни производства, в които може да се реализира правният механизъм на чл. 15 ЗСВ:

2.2.1. Иск по чл. 71, ал. 1 от Закона за защита от дискриминация (ЗЗДикр.) пред районен съд

Съгласно чл. 71, ал. 1 от ЗЗДикр. *„...всяко лице, чиито права по този или по други закони, уреждащи равенство в третирането, са нарушени, може да предяви иск пред районния съд, с който да поиска: 1. установяване на нарушението; 2. осъждане на*

ответника да преустанови нарушението и да възстанови положението преди нарушението, както и да се въздържа в бъдеще от по-нататъшни нарушения; 3. обезщетение за вреди."

За нуждите на конкретния случай, този иск е на разположение на всеки магистрат, който бива задължен да декларира по смисъла на чл. 195а ЗСВ. Основният проблем на тази хипотеза е, че за да я реализира, магистратът следва да се освети като претърпи всички последствия от това.

Така се отнема гражданското му и човешко право да не разгласява обстоятелства свързани с личния си живот и убежденията си.

Друг недостатък на това производство е, че решението по него поначало би породило ефект единствено за ищеца, но няма да разреши проблема с дискриминирането на всички останали братя, които заемат магистратска длъжност и не са страна в производството.

Инструментът, който е предвиден за дискриминирания се характеризира с едно предимство, което е присъщо за всяко едно производство пред съд – възможността да се поиска от компетентния Районен съд (РС) да уведоми ВКС за обоснованото противоречие между чл. 195а ЗСВ и посочените текстове от КРБ, което представлява възможност за производство пред КС.

В обобщение може да се заключи, че това производство е подходящо по-скоро за братята, които заемат магистратска длъжност и по един или друг начин са били осветени или са избрали да се осветят.

2.2.2. Иск по чл. 71, ал. 3 от ЗЗДискр. пред Районен съд

Наред с дискриминираното лице, правото да заведе иск е признато и за юридическите лица с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност, когато са нарушени правата на множество лица (както е в настоящия случай). Подчертаваме, че за регистрацията на такова ЮЛНЦ е необходимо членството на три юридически или 7 физически лица, които не е необходимо да имат каквато и да е принадлежност към свободното зидарство.

Това е добра възможност да се направи опит за защита на интересите на всички свободни зидари, чиито права са накърнени с дискриминационните разпоредби, без да се налага дискриминираните да бъдат осветявани.

ЮЛНЦ в обществена полза може да се инициира производств, което да задължи районният, а впоследствие и съответният окръжен съд да разгледат искане от ищеца за уведомяване на ВКС за противоконституционността на чл. 195а ЗСВ.

Следва да се обърне внимание, че такова производство предоставя възможност на съда да се произнесе и по въпроса дали в случая разпоредбите на чл. 4 ЗЗДискр. не се явяват специални спрямо тези на чл. 195а ЗСВ, доколкото имаме установен случай на непряка дискриминация.

Макар такъв съдебен акт да би имал значение единствено между страните в производството, то неговото наличие в правния мир би създавало полезен прецедент за нуждите на масонството в случая и би станало добра опора в бъдещи

производства пред ЕСПЧ и националните съдилища. За изчерпателност следва да се посочи, че при оптималното развитие на тази система от производства може да се стигне до отмяна на проблемните законови разпоредби чрез пряко позоваване на КРБ (чл. 15 ЗСВ) и/или ЕКЗПЧОСОС (по реда на преюдициалното запитване) и то без участието задължително на магистрати - свободни зидари.

3) Процедура пред Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ)

Наред с разгледаните по-горе вътрешни средства за защита, е налице и възможност за сезиране на ЕСПЧ в Страсбург, която възможност е на разположение директно на субекта на накърненото право. Съдът постановява решения относно нарушенията на правата, гарантирани от Конвенцията, за които се твърди, че са извършени от договарящите се държави. Той е развил широка съдебна практика, която изиграва решаваща роля при формирането на концепцията за правата на човека не само в Европа, но и също и в останалия свят.

Редът за подаване на жалбата пред ЕКЗПЧОС включва следните изисквания: жалбата да бъде подадена в шестмесечен срок от решението на последна национална инстанция, да са изчерпани вътрешните мерки за констатиране на нарушението по ЕКЗПЧОСОС в съответната държава, активна процесуална легитимация съгласно чл. 34 ЕКЗПЧОСОС, жалбата следва да се подаде по бланката предоставена от съда, не се дължи държавна такса.

По-долу ще бъде направен анализ на някои от човешките права, които са накърнени с разпоредбите на чл. 195а ЗСВ като ще бъдат разгледани съответните решения от практиката на ЕСПЧ, които обосновават противоречия между разпоредби на Конвенцията и спорния законов текст.

3.1. Свободата на сдружаване съгласно практиката на ЕСПЧ. Специфичната роля на магистрата и съдията.

3.1.1. Същност на свободата на сдружаване

Свободата на сдружаване принадлежи към групата на т. нар. „Квалифицирани права“, за която Конвенцията предвижда законни дерогации. Тя дава възможност на хората да се съберат и да сдружат - или да се присъединят към вече съществуващо сдружение - с цел преследване на общи цели с взаимна или обществена полза, които в противен случай не биха могли да постигнат като отделни личности.

Като такива асоциациите играят важна роля в обществото, тъй като дават възможност на хората (и други частни участници) да участват по-ефективно в социалния и политическия живот. Конвенцията и Съдът определят само минималните стандарти за защита на правата на човека. Основната отговорност за гарантиране на ефективния режим на правата на човека се носи от договарящите държави, като Конвенцията и Съдът играят спомагателна роля в това отношение. Договарящите държави имат известна свобода на преценка при определянето на рамката и инструментите за защита на правата, гарантирани от Конвенцията, но това не може

да е претекст за намаляване на обхвата на закрилата, която Конвенцията предоставя. Това означава, че държавите са свободни да предвидят такива мерки за защита, с които да защитят предвидените в Конвенцията права, като са свободни да предвидят и по-интензивна защита.

Отговорността на държавата за нарушаването на задълженията, произтичащи от Конвенцията, е широко дефинирана: държава е отговорна за нарушенията на правата - включително свободата на сдружаване - които са причинени от лошото качество на нейното законодателство; чрез неправилно тълкуване на законодателството от държавните органи или от местните съдилища; и чрез действието на тези органи - или липсата на такива, което да доведе до предполагаемото нарушение на някое от правата, гарантирани от Конвенцията. Само такъв широко дефиниран обхват на отговорността на държавата може да гарантира ефективната защита на правата на човека.

Основното задължение на договарящите държави по отношение на свободата на сдружаване, което включва свободата да създават или да се присъединяват към сдружения в страната или чуждата държава и отрицателно: задължението за **ненамеса** в тази свобода. Това е в съответствие с основната цел на член 11, параграф 1: да се осигури защита на юридически и физически лица при упражняване на свободата им за сдружаване от неправомерна намеса от страна на публичните органи.

Отрицателното задължение се отнася до държавата, независимо от времето, което то действа в качеството ѝ на *iure imperi* или *iure gestionis*. Съдът тълкува преди всичко съответното национално законодателство и вътрешна съдебна практика на фона на отрицателното задължение на държавата.

В зависимост от обстоятелствата упражняването на свободата на сдружаване може да зависи от упражняването на другите права и свободи, гарантирани от Конвенцията. Това може да включва защитата на собствеността, правото на неприкосновеност на личния живот и по-специално свободата на изразяване.

3.1.2. Особеност при фигурата на магистрата

Фигурата на магистрата е с по-особен статут от този на обикновените граждани. За това и изразяването на мнение или убеждение е с по-особен статут от това на гражданите. Това е така, тъй като магистрата е длъжностно лице и въплъщава в себе си идеите за върховенството на закона и справедливостта и безпристрастността.

Освен това на магистратите обикновено се вменяват и специални черти на характера като висок морал, етика, честност и почтеност. Същото е видно и от Етичния кодекс на магистрата по-специално Раздел II „Правила за етично поведение, произтичащи от основните принципи“, където са описани личностните качества, които следва да притежава магистрата при упражняване на своята професия (т. 1 – независимост; т. 2 безпристрастност, т. 3. справедливост и прозрачност, т. 4 вежливост и толерантност; т. 5 почтеност и благоприличие; т. 6 – компетентност и квалифицираност, т. 7 конфиденциалност), като се набляга на високите морални и етични качества на всеки магистрат.

От казаното до тук може да се направи извод, че при проста справка в публикувания от всяка ложа основен закон става ясно, че посочените критерии не само са норма за поведение на всеки свободен зидар, но и че неговото участие и работа в ложата гарантират за тези негови качества чрез оценката на неговите братя. По същество това означава, че съпричастността към масонството представлява допълнителна гаранция за високите нравствени и морални качества, които носи масонът-магистрат.

ЕСПЧ взема като отправна точка в своята съдебна практика, че съдията има право на защита на своята свобода на съвест, мисъл и религия (член 9 от ЕКЗПЧОС), на свободата на изразяване (член 10 ЕСПЧ) и неговата свобода на събиране и сдружаване (член 11 от ЕКЗПЧОС).

Принцип 8 от основните принципи на ООН за независимостта на съдебната система и приложение 4.6 от принципите на Бангалор на ООН за съдебното поведение в, които изрично признават свободата на изразяване (и сдружаване) на съдията.

Следва анализ на допустимостта по член 34 от ЕКЗПЧОС и теста на член 11, ал. 1 и 2 от ЕКЗПЧОС, включително маржа на преценка и факторите, които са от значение в контекста на условието, че намесата е необходима в демократичното общество.

3.1.3. Допустимост на жалбата (чл. 34 ЕКЗПЧОС)

Член 34 ЕКЗПЧОС дава право на лице, неправителствена организация или група от лица, които твърдят, че са жертвата на нарушение от страна на една от държавите-членки по конвенцията да подадат жалба пред ЕСПЧ.

Ако съответната масонска ложа е била страна в производството пред националния съд, активната процесуална легитимация за подаване на жалба до ЕСПЧ за нарушението на член 11 от Конвенцията е на ложата и нейните членове. Ложата е легитимната страна в производството, доколкото се твърди, че действието на държава е довело до нарушение на член 11 или по същество, до нарушаване на други права, които са признати и за юридически лица и пряко ги засяга. В настоящия случай съответната ложа ще бъде процесуално легитимирана, доколкото ограничаването на правата по член 11 от Конвенцията би довело до отлив на членове и би възпряло потенциални членове да се присъединят към нея.

Член 34 ЕКЗПЧОС дава право на лице, неправителствена организация или група от лица, които твърдят, че са жертвата на нарушение от страна на една от държавите-членки на Конвенцията да подадат жалба пред ЕСПЧ.

Ако съответната масонска ложа е била страна в производството пред националния съд, активната процесуална легитимация за подаване на жалба до ЕСПЧ за нарушението на член 11 е на ложата и нейните членове. Ложата е легитимната страна в производството, доколкото се твърди, че действието на държава е довело до нарушение на член 11 - или по същество, до нарушаване на други права, които са признати и за юридически лица и пряко ги засяга. В настоящия случай съответната ложа ще бъде процесуално легитимирана, доколкото ограничаването на правата по член 11 би довело до отлив на членове и би възпряло потенциални членове да се присъединят към нея.

Следва обаче да се обърне внимание на наличието на ограничителен критерий по чл. 34 от Конвенцията - съдията може да се разглежда както като физическо лице, така и като представител на съдебната система на съответната държава. Съгласно член 34 от ЕКЗПЧОС не само публичните органи или правителствените организации са изключени от подаване на жалба, но и лицата, които действат от тяхно име.

В практиката на ЕСПЧ по жалби подадени от съдии този проблем е преодолян - Съдът изобщо не въвежда въпроса за допустимост по чл. 34 ЕКЗПЧОС. Въпросът се решава еднопосочно - жалбите, подадени от съдии се считат за жалби от лица в лично качество, по-точно, като жалби от държавни служители, а не като жалби, подадени от името на държавната служба или на публичните органи. (*Baka v. Hungary*).

3.1.4. Анализ на нарушените човешки права и противопоставим интерес на държавата

В повечето случаи жалбите от масонски ложи или техни членове са подадени за нарушаване на чл., 8, 9, 10, 11, 13 и 14 от Конвенцията. Към настоящия момент практиката на съда е да разглежда единствено нарушението по чл. 11, като по останалите твърдени нарушения се произнася в смисъл, че не следва да се разглеждат доводите за нарушаване на чл. 8, 9, 10 във връзка с чл. 14 и 11 във връзка с чл. 14 от Конвенцията. Следователно при нарушаване на чл. 11 от Конвенцията, Съдът изобщо не се спира на доводите за нарушаване на правото на личен живот, свободата на мисълта и свободата на изразяване на мнение (в този смисъл диспозитивите на *Maestri v. Italy* и *N.F. срещу Италия*, както и *Grande Oriente D`Italia Di Palazzo Giustiniani v. ITALY*).

В този смисъл не би било целесъобразно да се обърща вниманието на съда към нарушаването на чл. 8, 9, 10 и 14 от Конвенцията, доколкото твърденията за подобни нарушения изобщо не се разглеждат, а съдът квалифицира всички жалби с подобна аргументация като такива по чл. 11 от ЕКЗПЧОС.

Преди да започнем да разглеждането правото по чл. 11 от ЕКЗПЧОС и неговото нарушаване, следва да обърнем внимание на евентуалните доводи за противопоставим интерес от страна на държавата и да се установи защо те или не са налице или не водят до обосновано ограничаване на правото на свободно сдружаване.

Основен мотив на съдиите, които са гласували „против“ подадените жалби от масонски ложи или членове на масонски ложи е, че членството в подобна организация би създавало риск от пристрастност, поради обвързаност на организацията с определени кръгове.

Тази тенденция в анализа и преценката на пропорционалността личи от съвместното мнение на съдии *Bonello, Strážnická, Bîrsan, Jungwiert* и *Del Tufo* в *Maestri v. Italy*, дело относно членство в масонска организация съгласно член 11 от ЕКЗПЧОС. Макар в това дело нарушението да е открито при първия критерий от теста по чл. 11, параграф 2 (липса на ясен закон), съдиите изразяват ясно мнение по въпроса.

Те разглеждат членството в италианското масонство като очевидно несъвместимо със съдебната служба и член 6, параграф 1 от ЕКЗПЧОС. Това мнение се основава на (предполагам) конфликт между лоялността към организацията, която се очаква от член на масонството и съдебната независимост, и в частност на специфичния спор около италианското масонство, за което по онова време се казва, че има връзки с организираната престъпност (италианската мафия), ситуация, която, както се вижда от британските дела, не присъства там, а и дори не се твърди да е налице за българското масонство.

Другият аспект на членството в масонска ложа, което разглежда ЕСПЧ е дали то би повлияло безпристрастността на съдията при постановяване на съдебни актове и провеждане на съдебни производства.

Следователно трябва да се разгледа на първо място до колко е налице опасност за безпристрастността на съдебната система на територията на Република България от членство в масонска ложа изобщо. В делата *Kiiskinen and Kovalainen v. Finland* и *Salaman v. the United Kingdom* е засегнат въпроса дали правото на справедлив съдебен процес, установено в чл. 6, параграф 1 ЕКЗПЧОС може да бъде нарушено поради членство на съответния съдия в масонска организация.

И в двете дела Съдът приема, че членството в масонска организация не създава връзка между съдията и страна в процеса или материалния въпрос, поставен в процеса, или може да повлияе на безпристрастността на съдията по някакъв друг начин.

В *Salaman v. the United Kingdom*, ЕСПЧ постановява, че не може да се приеме, че членуването на съдия в масонска организация може да създаде съмнения относно безпристрастността на съдията, ако свидетел или страна по делото също е масон.

Съдът приема, че няма основание за съмнение, във факта, че съдията приема преимуществено клетвата си за встъпване като съдия над други социални ангажименти или задължения.

От другата страна стои правото на свободното сдружаване на съдиите и интереса на организацията - в случая всяка една масонска ложа на територията на Република България. В делото *Grande Oriente D`Italia Di Palazzo Giustiniani v. Italy* стават ясни доводите на съдиите от ЕСПЧ по подобни въпроси.

На първо място, ЕСПЧ счита, че мярката (Секция 5 на Закон №34) може да причини вреда на асоциацията-жалбоподател, измерена в загуба на членове и престиж. ЕСПЧ следователно намира, че е имало намеса чрез въвеждането на мярката и асоциацията-жалбоподател може да бъде жертва на предполагаемото нарушение.

Потенциалният брой на членове на Ложата, които биха били поставени пред дилемата да избират дали да са масони или да се състезават за публични постове, може да не е голям и вредата, която може да бъде понесена от Ложата да е лимитирана, то свободата на асоцииране е от такава важност, че не бива да бъде ограничавана по никой начин, дори и по отношение на кандидат за публичен пост, поне не и докато лицето в частност не извърши някой незаконен акт, поради членството си в асоциацията/сдружението. Независимо колко минимална може да е забраната според мярката за Ложата, тази забрана не е „необходима в едно демократично общество“.

3.1.5. Пропорционалност на мярката. Тест по чл. 11, ал. 2 ЕКЗПЧОС

Членове от 9-11 от ЕКЗПЧОС имат паралелна структура: първите алинеи определят правото, докато вторите алинеи определят, че за да бъдат ограниченията над тези права законни, същите следва да бъдат предписани от закон и да са необходими в демократичното общество, за да служат на определени цели.

ЕСПЧ набляга на три условия/изисквания, които трябва да бъдат изпълнени, за да оправдаят ограниченията на масонството:

1. ограниченията трябва да бъдат предписани от закона;
2. законът трябва да преследва легитимна цел и
3. ограниченията трябва да са необходими в демократичното общество.

При противоречие с първото изискване ЕСПЧ не разглежда останалите. Такъв е случаят в *Maestri v. Italy*. Ако е изпълнено първото изискване, то ЕСПЧ следва да разгледа второто изискване, ако не се установи противоречие и с него следва да се разгледа и третото изискване. Само при кумулативно наличие на пълно изпълнение и на трите изисквания може да се приеме допустимостта на ограничението по чл. 11, пар. 2 ЕКЗПЧОС.

3.1.5.1. Ограниченията трябва да бъдат предписани от закона

Изразът „предписан от закона“ изисква обжалваната мярка да има основа във вътрешното право. Освен това съдът се позовава и на качеството на въпросния закон и изисква той да бъде едновременно достъпен за засегнатите лица и формулиран с достатъчна точност, така че обикновеният човек с подходящ съвет да може разумно да предвиди последиците от конкретен закон.

В делата *Refah Partisi and Others v. Turkey, paragraph 40.* и *Maestri v. Italy, N.F. v. Italy*, ЕСПЧ приема, че обжалваното законодателство не отговаря на стандарта „предписано от закона“, тъй като последствието от него не е предвидимо, т.е. не е описано с необходимо качество, въпреки че жалбоподателят е юрист.

3.1.5.2. Законът трябва да преследва легитимна цел;

Всяка намеса в свободата на сдружаване трябва да служи на законна цел. Основанията за легитимната намеса в свободата на сдружаване, посочени в член 11, ал. 2 от Конвенцията, са изчерпателни, т.е. *numerus clausus*: в интерес на националната сигурност или обществената безопасност, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защита на здравето или морала или за защита правата и свободите на другите. **Държава не може да се позовава на друго основание като законно изключение от свободата на сдружаване.**

В делото *Grande Oriente D`Italia Di Palazzo Giustiniani v. Italy*, по отношение на „Законната цел“, преследвана от Секция 5, ЕСПЧ отсъжда, че Секция 5 е влязла в сила за да „успокои“ обществеността по време, когато е битувало противоречие, заобикалящо ролята, които определени масони са имали в обществения живот.

ЕСПЧ следователно приема, че намесата е имала за цел да защити националната сигурност и предотврати безредици. Това решение на съда обаче е обосновано от спекулациите в италианското общество за тясната връзка между италианските

масони и италианската мафия и то в края на 90-те години, като подобно тълкуване на ЕСПЧ е по-скоро изключение продиктувано от социалната обстановка в страната по онова време. Подобни спекулации и дотолкова изострена и негативна обществена нагласа в България не съществува към момента на приемане на спорния чл. 195а ЗСВ.

3.1.5.3. Ограниченията трябва да са необходими в демократичното общество;

Съдът многократно отбелязва, че демокрацията е единственият режим, съвместим с Конвенцията, и следователно държавата трябва да докаже, че намесата в свободата на сдружаване е в отговор на „належащите социални нужди“ и отговаря на теста за пропорционалност.

В повечето случаи именно третото условие, необходимостта от намесата за демократичното общество, формира ядрото на теста съгласно член 10, ал. 2 и чл. 11, ал. 2 от ЕКЗПЧОС. Според установената съдебна практика намесата е необходима за демократичното общество, когато от нея има „належаща социална потребност“ и е „пропорционална на преследваната легитимната цел“, докато основанията, на които се основава, са „уместни и достатъчни“.

Когато се извършва теста дали намесата отговаря на това изискване, ЕСПЧ определя дали националните органи са постигнали справедлив баланс между основното право на личността към свободата на изразяване и законния интерес на властите да гарантират, че държавната служба постига съответните цели, изброени в член 10, ал. 2 и член 11, ал. 2 от ЕКЗПЧОС.

В делото Grande Oriente D`Italia Di Palazzo Giustiniani v. Italy, по отношение на изискването за „Необходимостта от мярката в едно демократично общество“, след изследване на пропорционалността на мярката, ЕСПЧ отсъжда, че въпреки че броят на членове на Ложата, потенциалният брой на членове на Ложата, които биха били поставени пред дилемата да избират дали да са масони или да се състезават за публични постове, може да не е голям и вредата, която може да бъде понесена от Ложата да е лимитирана, **то свободата на асоцииране е от такава важност, че не бива да бъде ограничавана по никой начин, дори и по отношение на кандидат за публичен пост, поне не и докато лицето в частност не извърши някой незаконен акт, поради членството си в асоциацията/сдружението. Независимо колко минимална може да е забраната според мярката за Ложата, тази забрана не е „необходима в едно демократично общество“.**

Що се отнася до теста за пропорционалност, държавата следва да докаже, че въпросната намеса е минимално необходимата за постигане на законни цели. В повечето случаи, свързани с нарушение на член 11, договарящите държави не са успели да преминат теста за пропорционалност.

3.2. Практика на ЕСПЧ по конкретни дела във връзка с настоящия проблем

В практиката на ЕСПЧ се срещат дела, където Съдът разглежда по същество или по отношение на допустимостта им различни жалби за нарушение на човешки права, някои от които в сравнително голяма степен се доближават като относимост към проблема в България.

Изложението дотук разглежда елементи от отделни дела от практиката на ЕСПЧ, които хвърлят светлина върху виждането на самия ЕСПЧ относно разпоредби, подобни по смисъл и ефект на чл. 195 ЗСВ, които са били ратифицирани в закон от съответните нормотворчески органи на отделни държави, най-вече във Великобритания и Италия.

С малко повече детайл, в отделните държави, както и в хорнологичен ред, вътрешното законодателство и впоследствие практиката на ЕСПЧ се развиват по следния начин.

3.2.1 Великобритания

През 1998 г. Secretary of State for Justice (еквивалентът на Министър на Правосъдието) приема законодателна промяна, която задължава всички съдии (действащи и встъпващи в длъжност) да декларират принадлежност към масонски организации. Както е видно, посочената промяна е до голяма степен съответстваща

През 2009 г. това задължение се отменя със следните мотиви, изтъкнати от Secretary:

- Съдебните решения на ЕСПЧ по делата *Grande Oriente d'Italia di Palazzo Guistiniani v Italy (№ 1 & 2)* решени през 2001 и 2007 г. съответно;
- Обединената Велика Ложа на Англия (ОВЛА) насочва вниманието на Secretary към тези решения, като се правят официални постъпки за отмяната на изискването за деклариране на принадлежност през м. май 2009 г. като незаконно и дори ОВЛА индикира, че ще стартира процедура по Judicial Review (процедура по английското законодателство, чрез която може да се атакуват политики, решения, закони и под-законови актове на изпълнителната власт като неправилни или неправомерни, с цел тяхната отмяна. Времеемка и скъпа процедура за всяка замесена страна);
- Secretary, след консултация с юристи, приема аргументите, представени от ОВЛА относно горното;
- След като докладът на Комитета за Вътрешни Работи прави препоръки през 96-97 г. за приемане на задължението за деклариране в цялата наказателно-правна система на Великобритания, то за периода от около 11 години, между 1998 и 2009, същият Комитет не установява никакво неприемливо поведение, както и данни за такова, от страна на съдии-членове на ложи;
- Secretary следователно отменя задължението за деклариране, след публичен дебат в Парламента (05/11/2009) като го определя като „диспропорционално“, с оглед на липсата на каквито и да било данни за нарушения;
- Друг мотив, изложен от Secretary в подкрепа на решението си за отмяна е, че към онзи момент съществуват и други предпазни механизми за правилното осъществяване на функцията на Съдебната Власт, които механизми важат не

по-малко за братята, отколкото за съдии-членове на други организации, като такива механизми биват: съдебната клетва, възможността за съдебни оплаквания и наличието на Служба за Съдебни Оплаквания, независимостта на Judicial Appointments Commission (Комисията, която отговаря за селекционния процес и назначаването на съдии), както и наличието на съдебни условия за изпълнение на служба.

3.2.2. Италия

3.2.2.1 По дело *Grande Oriente d'Italia di Palazzo Guistiniani v Italy No 1*

По силата на Секция 5 от Регионален Закон № 34 от 5-и август 1996г. на Региона Марке, всеки кандидат за публичен пост в този Регион, трябва да декларира, че не е член на масонска ложа, за да може да бъде успешно назначен на поста. През месец юни 1999 г. местният регионален съвет на Марке отказва да приеме законопроект за отмяната на горната декларация.

Чл. 18 от Италианската Конституция гласи, че „Гражданите могат да се сдружават свободно, без нужда от разрешение, за цели, незабранени за физически лица от наказателен закон. Тайни сдружения и сдружения, които се стремят, дори и индиректно, към политическа цел чрез организации от военно естество, ще бъдат забранени.“

Ложата Grande Oriente D`Italia Di Palazzo Giustiniani е била учредена през 1805 г. и е афилирана към Универсалното Масонство. Ложата не е имала правна идентичност по италианското право, като Уставът на Ложата е бил публично достъпен.

Закон № 17 от 25 януари 1982 г. съдържа имплементиращи разпоредби на Чл. 18 от Конституцията по отношение на „Тайни сдружения“ и разтуря организацията „Ложа П2“. Секция 1 от Закон № 17 също така излага критериите за това кои сдружения биха били считани за тайни. Същата Секция оправомощава отделните региони да създават регионални закони за техните респективни официални лица, както и лица, номинирани и назначени от даден регион на публична длъжност.

По силата на горното, Закон № 68 от 29 август 1983 г. на Тоскана, както и Закон № 23 от 28 февруари 1985 на Лацио предвиждат, че лица, номинирани или назначавани на публична длъжност трябва да декларират поименно сдруженията, към които членуват. По това време, съществуват още три закона (на различни региони), които предвиждат наказания за лица, които са номинирани или назначени на публична длъжност, ако стане ясно, че те членуват в *Тайно сдружение*. Един регионален закон също така запрещава номинирането или назначаването на лица на публична длъжност, ако тези лица членуват в *Тайно сдружение*.

Ложата завежда жалба срещу Италия през 1997 г. за потенциално нарушаване на правата по Членове 11, 8, 9, 10, 14 и 13 от Конвенцията, поради въвеждането в сила на Регионален Закон № 34 в Марке. През м. Август 2001, ЕСПЧ излиза с решение по дело №1 на Ложата с/у Италия, което решение потвърждава следното:

- ЕСПЧ намира, че чл. 11 от Конвенцията се отнася и за асоциации/сдружения. Генерално, асоциация/сдружение не е изключено от протекцията на чл. 11,

защото дейностите на асоциацията/сдружението са считани от държавните власти за подриващи конституционалните структури на държавата и самите власти призовават за налагане на рестрикции.

ЕСПЧ счита, че този аргумент е още по-валиден за организации/сдружения, които не са подозирани в подриване на конституционните структури. Над всичко, ЕСПЧ счита, че мярката (Секция 5 на Закон №34) може да причини вреда на асоциацията-жалбоподател, измерена в загуба на членове и престиж. ЕСПЧ следователно намира, че е имало намеса чрез въвеждането на мярката и асоциацията-жалбоподател може да бъде жертва на предполагаемото нарушение.

- По отношение на „Законната цел“, преследвана от Секция 5, ЕСПЧ отсъжда, че Секция 5 е влязла в сила за да „успокои“ обществеността по време, когато е битувало противоречие, заобикалящо ролята, които определени Фримасони са имали в обществения живот. ЕСПЧ следователно приема, че намесата е имала за цел да защити националната сигурност и предотврати безредици. Тук може би е редно да се направи един паралел с вътрешната ситуация в България и да се спомене, че в нашата страна такава ситуация не е настъпвала и тук условието на ЕСПЧ за „Законна цел“ на чл. 195 ЗСВ не е изпълнено.
- По отношение на изискването за „Необходимостта от мярката в едно демократично общество“, след изследване на пропорционалността на мярката, ЕСПЧ отсъжда, че въпреки че броят на членове на Ложата, потенциалният брой на членове на Ложата, които биха били поставени пред дилемата да избират дали да са масони или да се състезават за публични постове, може да не е голям и вредата, която може да бъде понесена от Ложата да е лимитирана, то свободата на асоцииране е от такава важност, че не бива да бъде ограничавана по никой начин, дори и по отношение на кандидат за публичен пост, поне не и докато лицето в частност не извърши някой незаконен акт, поради членството си в асоциацията/сдружението. Независимо колко минимална може да е забраната според мярката за Ложата, тази забрана не е „необходима в едно демократично общество“.
- ЕСПЧ отсъжда, че мярката е била „законна“ по смисъла на чл. 11, Параграф 2 от Конвенцията и че правната позиция е била достатъчно ясна за да даде възможност на Ложата да регулира поведението си и че изискването за предвидимост на мярката е било изпълнено. В същото време обаче, ЕСПЧ присъжда, че връзката на съдията като пост с обхвата на „държавна администрация“ е доста свободна и широка, тълкувайки италианските закони, и че следователно намесата не може да бъде оправдана по смисъла на чл. 11, Параграф 2.
- Вледствие на горното, е осъществено нарушение на чл. 11 от Европейската Конвенция за Правата на Човека;
- Потвърждава, че намирането на нарушение само по себе си е достатъчна компенсация за Ложата и парично обезщетение не следва да бъде присъдено

(Ложата е поискала изплащането на €125,080 като обезщетение – по €10 на член);

Към този момент, Секция 5 от Закон № 34 е все още в сила, но вече не съдържа в себе си изискването за не-принадлежност към масонска организация след съответните изменения.

3.2.2.2. По дело Grande Oriente d'Italia di Palazzo Guistiniani v Italy No 2

Италианската ложа подава жалба до ЕСПЧ по отношение на закон, приет от Регион Фриули – Венеция Джулия по отношение на правилата, които трябва да се спазват при номинирането на публични постове, при които този Регион е имал правомощията да номинира. Този закон, влязъл в сила през 2000 г. е задължавал всички кандидат-съдии да декларират дали са били членове на масонски или тайни организации. При неналичието на такава декларация, на кандидата автоматично бива отказан публичния пост.

ЕСПЧ е присъдил, че Ложата може да бъде ищец в качеството си на „жертва“ на нарушение по чл. 11 от Конвенцията, тъй като задължението на някой да публикува членството си в масонска ложа може да има негативен ефект върху образа и обществения живот на Ложата.

ЕСПЧ намира, че е имало намеса в правата на Ложата свободно да се сдружава и че фактите по делото спадат в обхвата на чл. 11 от Конвенцията.

Законовата мярка, против която е била подадена жалбата, е различавала между тайни и масонски общества от една страна, членството в които е трябвало да се декларира, и всички други сдружения от друга страна. Членовете на вторите не са били длъжни да декларират членството си там, при кандидатстване за публичен пост и следователно не са могли да бъдат обект на наказанието, предвидено при неизпълнение на задължението за деклариране. В тази връзка, е имало различно третиране на членовете на Ложата и членовете на всяко друго явно сдружение.

ЕСПЧ поддържа предишното си становище, че атакуваната мярка е преследвала законосъобразна цел за защитата на националната сигурност и предотвратяването на безредици.

ЕСПЧ отсъжда, че забраната за номиниране на масони за определени публични постове не е била „необходима в едно демократично общество“. Да се наказва някой за членството си в сдружение е неоправдано, след като това членство само по себе си не е нелегално.

Тъй като правителството на Италия не е предоставило обективно и разумно обяснение за разликата в третирането между явни сдружения (между Масони и всички останали явни общества), ЕСПЧ присъжда, че е имало нарушаване и на чл. 14 от Конвенцията, във връзка с чл. 11.

Отново, както и при първото дело между тези две страни, парично обезщетение не е присъдено в полза на Ложата, с аргумента, че установяването на нарушение само по себе си е достатъчно удовлетворяване на ищеца.

3.2.2.3 По дело Maestri v Italy

Маестри е бил съдия, както и масон между 1981 и 1993 г., като през 1995 г. му е наложено дисциплинарно наказание - порицание от Националния Съвет на Съдебната Власт на Италия, тъй като членството му в масонска ложа е в нарушение на чл. 18 от Декрет 511. Жалбата на Маестри е за нарушаване на правата му по членове 9, 10 и 11 от Конвенцията.

ЕСПЧ намира, че естеството на жалбата на Маестри най-естествено се намира в обхвата на чл. 11 от Конвенцията и ще я разгледа по отношение единствено на този член. ЕСПЧ намира, че е имало вмешателство на правата на Маестри, гарантирани от чл. 11 от Конвенцията. ЕСПЧ присъжда, че е извършено нарушение на чл. 11 от Конвенцията, тъй като Маестри не е могъл да предвиди, че неговото членство може да доведе до санкция срещу него, поради твърде общия текст на цитираната законодателна норма – т.е. изискването за предвидимост не е изпълнено.

3.2.2.4 По дело *NF v Italy*

През 2001 г. ЕСПЧ излиза с решение по друго дело, заведено от италиански съдия срещу Италия – *NF v Italy*, за потенциално нарушаване на чл. 11 от Конвенцията във връзка с наложеното му наказание (предупреждение), поради неизпълнение на служебните си задължения по отношение на членството си в масонска ложа, чието наказание е било предвидено в чл. 18 на Кралски Законодателен Декрет 511 от 31 май 1946 (текстът на рази разпоредба към момента на завеждане на делото е следният: *„Всеки съдия, който не изпълнява задълженията си или се държи, при изпълнение на задълженията си или другояче, по начин, който го прави недостоеен за доверието и високото положение, които трябва да ползва, или който подрива престижа на съдебната власт, ще понесе дисциплинарна санкция“*).

Освен това, *NF* е подал жалба за нарушаване правата му по чл. 8 от Конвенцията, чрез публикуване на детайлите относно членството му. ЕСПЧ излиза с решение, което намира, че правата на жалбоподателя по чл. 11 от Конвенцията са били нарушени, тъй като текстът на чл. 18 от Декрета е бил двусмислен и не е предвиждал, че наказанието ще се прилага за юрист или съдия, който е бил свързан с масонството. Условието за предвидимост не е изпълнено и така ЕСПЧ намира, че има нарушение на чл. 11.

3.2.3 Финландия

Делото *Kiiskinen and Kovalainen v Finland* от 1995 г. разглежда жалбата на лице, оплакващо се, че финландски съдия, който е разглеждал вътрешно дело, е бил пристрастен в решението си, тъй като той е бил масон и също така, част от свидетелите на ответната страна са били фримасони.

ЕСПЧ отказва да разгледа жалбата, но прави важното отбелязване, че съдия може да бъде масон без това да хвърля сянка върху неговата обективна безпристрастност.

4. В заключение

От изложеното е видно, че съществуват редица правно-технически механизми за преодоляване на въведените дискриминационни разпоредби. В тази връзка са налице конкретни способности на национално ниво и предвиждат производства пред българския съд, включително и КС на Република България.

От анализа на правната практика на ЕСПЧ можем да направим извод, че съществуват съществени аргументи за успешно реализиране на производство срещу България във връзка с дискриминационните мерки в нашето законодателство спрямо членовете на масонски ложи. Като резултат от усилията, положени от ложите в Италия и Англия, ЕСПЧ излиза с решенията разгледани по-горе, което от своя страна принуждава съответните държавни органи да ревизират неблагоприятните закони и да отменят изискванията за декларирането на принадлежност към масонски организации.

От случая с подобен казус във Великобритания става ясно, че би могло дискриминационните разпоредби да бъдат премахнати и на база насочване на вниманието към практиката на ЕСПЧ на институции, включително Министерство на правосъдието с право на законодателна инициатива. Подобно развитие на нещата би предотвратило завеждане на дело срещу България пред ЕПЧ. В тази връзка, могат да бъдат предприети по-активни действия и инициативи, включително презентиране на конференции и други събития на проблема и възможните неблагоприятни последици за страната ни от производство пред ЕСПЧ.

При всички положения, координираните и съвместни действия на Великите ложи в България биха допринесли за по-бързото и ефективно решаване на проблема. Подобни съвместни действия отвъд вътрешните дребновения биха могли да покажат степента на развитие на братската верига в България в името на една кауза за масонството. Времето ще покаже дали сме готови за това.

5. Епилог

Една от ценностите, които свободното зидарство най-ревностно пази през вековете е мечтаното от всички равенство. В случай че братята допуснат разделение по обичайните за профанския свят признаци, например раса, религия, произход, обществено положение, политически убеждения и т.н., то това би било несъвместимо с четирите основни принципа на масонството - Братската любов, Спомоществователната, Истината и Зидарската миролюбивост и Лоялност.

Всички те са невъзможни за практикуване, ако масонът не възприема братята си като равни, ако не проявява уважение и търпимост към мнението на другия, не се отнася с добронамереност и разбиране към себеподобните си и към всички хора изобщо и не зачита правото им да бъдат такива, каквито са както изисква същото за себе си.

Ревностната защита на равенството в братската верига и между хората изобщо, е в основата на стремежа ни да сме примера за всяко развито гражданско общество, да бъдем обработващия се всеки ден камък, който гордо трябва да стои в устоите на обществото и така да търсим съвършенство за него и за себе си.

Ето защо свободният зидар, който поначало проповядва горепосочените ценности, е бил всякога естествен контрапункт на онези сили в обществото, които в исторически план и за обслужване на един или друг интерес са били врагове на равенството между хората в различни негови аспекти. Тези сили в исторически план са допусkali и поддържали грозни, вредни и нехуманни явления като робство, апартейд, сегрегация, а в по-нови времена - дискриминация и нахърняване на правата на човека и основните свободи.

Поради това си естество, масонството няма как да не е срещало, да не среща и да не продължава да среща за в бъдеще в различни форми отпора на тези, които извличат облага от липсата на равенство и от посочените явления, възпиращи от край време усъвършенстването на цивилизованото човешко общество – всеобщ и най-важен градеж за цялата световна братска верига. Невъзможно е да се срещнат интересите, на тези, които имат за цел да градят с интересите на тези, които имат за цел да рушат. На тази плоскост е лесно да обясним парадоксалното отношение, което целенасочено се насажда спрямо делото на свободните зидари дори и в 21-ви век.

И ако присъщите за свободния зидар смиреност, толерантност и търпимост определят отношението на братята към дребните заяждания на противниците на масонството, които са съпътствали през вековете работата по градежа ни, то границата на тези добродетели следва да бъде поставена там, където се посяга на равенството между хората с насажданото несправедливо отношение към делото ни, което отношение цели да обоснове дискриминация към масона в гаржданското общество, за утвърждаването на което той всякога е работил неуморно.

За съжаление в наши дни вместо да се гледа на историческите примери за обществено разделение като на нещо нецивилизовано и отживяло, се гласуват и обнародват нормативни актове, които откровено дискриминират масоните, като създават необосновани и целенасочени ограничения пред братята. Така пред братската верига възниква въпросът – трябва ли да позволим с такива непочтени и нецелесъобразни, но интензивни средства да се руши общия ни градеж - съвършенството на цялото човешко общество, в името на това да бъдем толерантни към нетолерантността и търпими към онези, които печелят от страха и разделиението и за които човешките права и основни свободи на другите са нетърпими и неудобни?

В настоящото изложение се обърна внимание на един явен пример за дискриминацията на свободните зидари и бяха предложени някои от възможните средства за защита на правото ни да бъдем такива каквито сме, доколкото не пречим на обществото, а напротив доказано сме работили, работим и ще работим за неговото усъвършенстване.

С братски поздрав,

Екип на ложа Братство, патентен номер 032 към ВЛССПЗБ